

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 11 november 2015

Mål nr

Ö 1132-15

KLAGANDE OCH MOTPART

Kontel Trade AG
Bahnhofstrasse 21
6300 Zug
Schweiz

Ombud: Advokat ON

KLAGANDE OCH MOTPART

S-bolagen Aktiebolag, 556139-3355
Box 292
791 27 Falun

Ombud: Advokat HW och jur.kand. JH

SAKEN

Säkerhet enligt 13 kap. 14 § utsökningsbalken m.m.

Dok.Id 112098

HÖGSTA DOMSTOLEN	Postadress	Telefon 08-561 666 00	Expeditionstid
Riddarhustorget 8	Box 2066	Telefax 08-561 666 86	08:45-12:00
	103 12 Stockholm	E-post: hogsta.domstolen@dom.se	13:15-15:00
		www.hogstadamstolen.se	

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätts beslut 2015-02-10 i mål ÖÄ 6563-14

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Med ändring av hovrättens beslut avslår Högsta domstolen S-bolagen Aktiebolags begäran om att Kontel Trade AG ska ställa säkerhet enligt 13 kap. 14 § 5 utsökningsbalken.

Med ändring av hovrättens beslut också i fråga om rättegångskostnader förpliktar Högsta domstolen S-bolagen Aktiebolag att ersätta Kontel Trade AG för rättegångskostnad avseende ombudsarvode, i tingsrätten med 75 000 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 23 juni 2014 till dess betalning sker, och i hovrätten med 42 000 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 10 februari 2015 till dess betalning sker.

S-bolagen Aktiebolag ska ersätta Kontel Trade AG för rättegångskostnad i Högsta domstolen med 30 000 kr, varav 24 000 kr avser ombudsarvode och 6 000 kr utlägg, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för Högsta domstolens beslut till dess betalning sker.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

Kontel Trade AG har yrkat att Högsta domstolen ska dels avslå S-bolagen Aktiebolags begäran om att Kontel ska ställa säkerhet enligt 13 kap. 14 § 5 utsökningsbalken, dels förplikta S-bolagen att till Kontel betala ersättning för rättegångskostnader i tingsrätten och hovrätten.

S-bolagen har yrkat att Högsta domstolen ska förplikta Kontel att till S-bolagen betala ersättning för rättegångskostnader i hovrätten eller, i andra hand, visa ärendet åter till hovrätten för prövning av kostnadsfrågan.

Parterna har motsatt sig varandras ändringsyrkanden och yrkat ersättning för rättegångskostnader i Högsta domstolen.

SKÄL

Bakgrund

1. På grund av en fordring som Catsaz AG hade förvärvat från CR förpliktades S-bolagen i lagakraftvunnen dom att till Catsaz betala 5 000 000 kr samt ränta och rättegångskostnader. Catsaz överlät den domfästa fordringen till Kontel, som ansökte om utmätning med stöd av denna. I april 2013 utmättes ett belopp om drygt 8 000 000 kr hos S-bolagen.
2. Sedan CR hade försatts i konkurs väckte en konkursborgenär i juni 2013 talan mot Catsaz och Kontel om återvinning av de rättshandlingar varigenom fordringen hade överlåtits till först Catsaz och sedan Kontel.
3. S-bolagen har gjort gällande att Kontel, för att få de medel som har flutit in till Kronofogdemyndigheten genom utmätning utbetalda till sig, måste ställa säkerhet enligt 13 kap. 14 § 5 utsökningsbalken. Enligt den bestämmelsen får influtna medel inte betalas ut om inte säkerhet ställs, när ”tvist råder om vem som är betalningsberättigad”.

Olika slags anspråk på medel som har influtit genom utmätning

4. I ett ärende om utmätning för en fordring kan det beträffande influtna medel uppkomma olika slags anspråk och därmed tvister. Till en början kan utmätningsgäldenären genom att resa invändningar mot utsökningsfordringen, t.ex. att denna har betalats, göra gällande att influtna medel tillkommer honom. En sådan tvist berör bara utmätningssökanden och utmätningsgäldenären. Situationen är reglerad i 3 kap. 21 § utsökningsbalken. Regleringen innebär att verkställighetshinder föreligger under vissa förutsättningar.

5. Vidare kan en tredje man hävda bättre rätt till utmätningsobjektet och därmed till dess surrogat i form av influtna medel. En sådan tvist berör utöver den tredje mannen såväl utmätningssökanden som utmätningsgäldenären. Av 4 kap. 20 och 21 §§ utsökningsbalken följer att Kronofogdemyndigheten ska, om skäl föreligger, förelägga den tredje mannen att inom en månad väcka talan i saken mot sökanden och gäldenären. Efterkommer den tredje mannen inte föreläggandet har han förlorat sin rätt mot sökanden, om inte denne inom den angivna tiden har väckt talan i saken mot den tredje mannen. I det fallet att en talan om bättre rätt till influtna medel har väckts inom den förelagda tiden, får medlen enligt 13 kap. 14 § 3 inte betalas ut om inte säkerhet ställs.

6. Dessutom kan en tvist rörande vem som är betalningsberättigad enligt utsökningsfordringen medföra att den tredje man som gör gällande bättre rätt till fordringen än utmätningssökanden ställer anspråk på de utmäta medlen såsom uppfyllelse för utsökningsfordringen. En sådan tvist berör i första rummet endast utmätningssökanden och den tredje man som också gör anspråk på utsökningsfordringen. I utsökningsbalken finns det inga bestämmelser som tar sikte på hur en tvist om bättre rätt till utsökningsfordringen ska hanteras i utmätningssärendet. Kronofogdemyndigheten torde

därför inte kunna förelägga den konkurrerande tredje mannen att väcka talan mot utmätningssökanden för att på så sätt få tvistefrågan avgjord.

7. Det kan till det anförda läggas, att om det finns flera utmätningssökande så kan det också uppkomma tvist mellan dem rörande fördelningen av de utmätta medlen. Bestämmelser om den situationen finns i 13 kap. utsökningsbalken.

Den förevarande situationen

8. Den tvist som är aktuell i detta mål låter sig emellertid inte hänföras till något av de angivna typfallen. Utgångspunkten är visserligen i princip den situation som avses i punkten 6, nämligen att en tredje man gör gällande bättre rätt till utsökningsfordringen än utmätningssökanden, i detta fall genom att en överlåtelse av fordringen söks återvunnen enligt de konkursrättsliga bestämmelserna. Men situationen har också likhet med det fallet som nämns i punkten 4 på så sätt, att den som reser invändningen är utsökningsgäldenären och vad invändningen går ut på rör utmätningssökandens rätt till betalning för utsökningsfordringen och därmed till influtna medel.

9. Vad S-bolagen såsom utmätningssökanden gör gällande är att i den aktuella situationen förutsätter utbetalning av influtna medel att säkerhet ställs enligt 13 kap. 14 § 5 utsökningsbalken.

Allmänt om 13 kap. 14 § utsökningsbalken

10. Bestämmelserna i 13 kap. utsökningsbalken reglerar slutskedet i ett utmätningförfarande, nämligen hur de under förfarandet influtna medlen ska redovisas. I begreppet redovisning ligger samtliga åtgärder som behöver vidtas för att den som är betalningsberättigad ska få lyfta de belopp som tillkommer vederbörande, dvs. även åtgärder i samband med fördelning och utbetalning (se bl.a. prop. 1980/81:8 s. 674).

11. Huvudregeln är enligt 13 kap. 1 § utsökningsbalken att influtna medel ska redovisas så snart som möjligt. Kravet på säkerhet för utbetalning i 14 § är att se som ett undantag härifrån för vissa särskilt angivna fall. Med den utgångspunkten bör 14 § 5 tolkas med viss restriktivitet; det är viktigt att utmätningssökanden kommer till sin rätt utan onödigt dröjsmål. Men det är också viktigt att utbetalning sker till den som är betalningsberättigad avseende de influtna medlen.

12. Bestämmelserna i 13 kap. 14 § 1, 2 och 4 utsökningsbalken avser främst fall där en exekutionstitel, ett utmättningsbeslut eller en fördelning mellan flera borgenärer inte har vunnit laga kraft. Paragrafens tredje punkt tar sikte på att en tredje man hävdar bättre rätt till utmättningsobjektet eller dess surrogat, dvs. medel som har influtit genom att egendom har sålts eller på något annat sätt omvandlats till pengar (jfr p. 5 ovan).

13. Den i målet aktuella bestämmelsen i paragrafens femte punkt är mer oprecis än bestämmelserna i de övriga punkterna. I förarbetena nämns som exempel på ett tillämpningsfall att två intressenter anser sig vara innehavare av en och samma fordring. Det framhålls att en sådan tvist inte är något karaktäristiskt för utmätning, och att tvisten i princip bör behandlas på samma sätt som om gäldenären själv skulle betala fordringen och med fog är tveksam om vem som är rätt borgenär. (Se a. prop. s. 702.) Det är tydligt att bestämmelsen är tänkt att omfatta även andra situationer än den nämnda, men i förarbetena finns det inte några närmare uttalanden angående vilka fall det kan röra sig om (jfr SOU 1973:22 s. 397 ff. och a. prop. s. 698 ff.).

14. Klart är emellertid att bestämmelsen i 13 kap. 14 § 5 utsökningsbalken i allt fall är tänkt som ett slags komplettering till paragrafens tredje punkt. Bestämmelsen omfattar således situationer när ett föreläggande att föra

sådan talan som avses i den tredje punkten – en talan som har sin grund i tvist rörande utmätningssubjektet – inte skulle fylla någon funktion därför att ett rättsligt förfarande i saken redan pågår (se a. prop. s. 701). Vidare får bestämmelsen anses träffa fall när Kronofogdemyndigheten överväger att meddela ett föreläggande som avses i paragrafens tredje punkt eller har meddelat ett sådant föreläggande utan att månadsfristen har löpt ut.

Situationen kan därefter utvecklas så att den tredje punkten blir tillämplig. Om emellertid något föreläggande inte meddelas eller månadsfristen löper ut utan att talan väcks, så bör någon tvist i den mening som anges i femte punkten inte anses föreligga. Genom en sådan ordning säkerställs att utmätningssökanden inte behöver vänta på sin rätt annat än när det konkurrerande anspråket på de utmätta medlen blir föremål för en rättslig prövning som inleds utan dröjsmål.

Om bestämmelsen i 13 kap. 14 § 5 utsökningsbalken när utmätningssökanden gör gällande att rätten till utsökningsfordringen tillkommer någon annan än utmätningssökanden

15. Det låter sig diskuteras om bestämmelsen i 13 kap. 14 § 5 utsökningsbalken omfattar en tredje mans anspråk på influtna medel, när anspråket är en följd av att den tredje mannen gör gällande bättre rätt än utmätningssökanden till utsökningsfordringen. Bestämmelsens ordalag sedda för sig utesluter inte en sådan tolkning. Av det exempel som anges i förarbetena (se p. 13) går det inte med säkerhet att säga huruvida det med gäldenär avses sekundogäldenär (dvs. gäldenären till den utmätta fordringen) eller utmätningssökanden (dvs. gäldenären till utsökningsfordringen) eller bådaddera. Men det sammanhang där femte punkten förekommer talar åtminstone i någon mån för att vad som avses är sådana anspråk på influtna medel som vilar på ett påstående om bättre rätt till utmätt egendom.

16. För en tolkning, att 13 kap. 14 § 5 utsökningsbalken inte omfattar fall där det i grunden är rätten till utmätningssfordringen som är tvistig, talar även ändamålsskäl. Det är i utsökningsbalken noggrant reglerat vilka förutsättningar som gäller för verkställighet genom utmätning och vem som är legitimerad att ansöka om inledande av ett utmätningssförfarande (2 kap.). Om Kronofogdemyndigheten beslutar att inleda ett sådant förfarande finns i balken klara handlingsregler för den efterföljande handläggningen och för olika tvistefrågor som kan uppkomma, men som har nämnts i det föregående (se p. 6) finns det inga regler för hur en tvist om utmätningssfordringen ska hanteras. Inom ramen för ett effektivt utmätningssförfarande framstår det inte som lämpligt att ge bestämmelsen i 13 kap. 14 § 5 en sådan vidsträckt tolkning som ordalydelsen i och för sig ger utrymme för; så länge en invändning finns om att en tvist pågår rörande vem som är betalningsberättigad enligt utmätningssfordringen – och invändningen inte kan avfärdas som grundlös – skulle utmätningssförfarandet inte kunna slutföras och utmätningssökanden behöva vänta på sin rätt. Till skillnad från vad som gäller i de övriga fall som regleras i 14 § går det i de situationer som faller under femte punkten inte att se när hindret mot utbetalning utan säkerhet upphör. Det kan inte anses vara förenligt med grundläggande utsökningsrättsliga principer att utbetalning av utmäta medel skulle kräva säkerhet, när Kronofogdemyndigheten inte genom ett föreläggande kan tvinga fram en rättslig prövning av vem som är berättigad enligt utmätningssfordringen.

17. Till det nu anförda kan läggas att en tredje mans anspråk på utmäta medel till följd av ett påstående om bättre rätt till utmätningssfordringen (liksom andra anspråk från en tredje man) kan tas till vara under hela utmätningssförfarandet. En tredje man kan överklaga de beslut som Kronofogdemyndigheten fattar under förfarandet (så länge beslutet angår hans rätt). I fråga om överklagande av beslut om utmätning finns det för en tredje man inte någon inskränkning till en viss tid. En tredje mans intressen kan också tillvaratas genom att såväl

utmätningssökanden som utmätningsgäldenären kan överklaga Kronofogdemyndighetens beslut till förmån för en tredje man. (Se 18 kap. 2 § och 7 § andra stycket utsökningsbalken.) Slutligen kan en tredje man väcka talan mot utmätningssökanden om bättre rätt till utsökningsfordringen och i samband med det yrka kvarstad på utmätningssedlen.

18. Slutsatsen av det anförda blir att en invändning från en tredje man, om att utmätningssökanden inte har rätt till betalning för utsökningsfordringen av det skälet att den tredje mannen har bättre rätt till denna än utmätningssökanden, inte kan leda till en tillämpning av bestämmelsen om säkerhet i 13 kap. 14 § 5 utsökningsbalken.

19. I det förevarande ärendet är det emellertid inte en tredje man som gör gällande bättre rätt till utsökningsfordringen och därmed till influtna medel. I stället är det utmätningsgäldenären som invänder att genom en återvinningsstalan riktad mot utmätningssökandens förvärv av den domfästa utsökningsfordringen har utmätningssökanden inte längre rätt till betalning för fordringen. En tvist om vem som är betalningsberättigad enligt utsökningsfordringen berör utmätningsgäldenären på så sätt, att han har ett intresse av att en utbetalning av influtna medel verkar befriande för honom.

20. I regel är frågan om utmätningssökandens passivlegitimation avgjord genom det rättsliga förfarande som har mynnat ut i exekutionstiteln. Men det kan, som här, inträffa att utmätningsgäldenären gör gällande att utmätningssökanden på grund av efterföljande förhållanden inte längre är innehavare av utsökningsfordringen. I vad mån en sådan invändning kan prövas enligt grunderna för 3 kap. 21 § andra stycket utsökningsbalken som en invändning mot verkställighet eller om den faller utanför den utsökningsrättsliga regleringen är en sak för sig. Oavsett hur det förhåller sig med den

saken, kan regeln om säkerhet inte ges betydelse vid tvister om utmätningsfordringen.

Bedömningen i detta fall

21. Den tvist som S-bolagen lägger till grund för sitt yrkande om att säkerhet ska ställas enligt 13 kap. 14 § 5 utsökningsbalken avser huruvida utsökningsfordringen och därmed de utmäta medlen genom den förda återvinningstalan ska anses tillkomma CRs konkursbo och inte Kontel. Tvisten är inte av ett sådant slag som förutsätts för en tillämpning av nämnda bestämmelse. Kontel behöver därför inte ställa säkerhet för att få de utmäta medlen utbetalda till sig.

22. Mot bakgrund av det anförda ska, med ändring av hovrättens beslut, S-bolagens begäran om att Kontel ska ställa säkerhet enligt 13 kap. 14 § 5 utsökningsbalken avslås. Vidare ska S-bolagen ersätta Kontel för rättegångskostnader i samtliga instanser.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Stefan Lindskog (tillägg)
Ann-Christine Lindeblad (referent, skiljaktig), Gudmund Toijer,
Svante O. Johansson och Lars Edlund (skiljaktig)
Föredragande justitiesekreterare: Lars Brandt

SKILJAKTIG MENING

Referenten, justitierådet Ann-Christine Lindeblad, och justitierådet Lars Edlund är skiljaktiga och avslår överklagandet samt anför följande.

Vi instämmer i vad majoriteten anført till och med punkten 10. Därefter bör skälen ha följande lydelse.

11. En avgörande fråga i målet är om 13 kap. 14 § 5 utsökningsbalken ska anses tillämplig enbart i tvister avseende utmätningsobjektet eller om även tvister rörande utmätningsfordringen faller under bestämmelsen.

12. Ordalagen i 13 kap. 14 § 5 utsökningsbalken är brett avfattade och täcker i sig in den nu aktuella situationen.

13. Enligt förarbetena är bestämmelsen tillämplig när det av andra anledningar än dem som behandlas i 13 kap. 14 § 1–4 utsökningsbalken råder tvist om rätt till betalning, t.ex. därför att två intressenter anser sig vara innehavare av en och samma fordran. En sådan tvist är inte något karaktäristiskt för utmätning och bör i princip behandlas på samma sätt som om gäldenären själv skulle betala fordringen och med fog är tveksam om vem som är rätt borgenär. Utbetalning får då inte ske annat än mot säkerhet. (A. prop. s. 702.)

14. Mot bakgrund av att 13 kap. 14 § utsökningsbalken är en del av regleringen om utbetalning av influtna medel i det avslutande skedet i ett utmättningsärende, är det naturligt att uppfatta begreppet betalningsberättigad som syftande på utbetalning till den som är rätt borgenär avseende utmättningsfordringen.

15. Vid tolkningen bör även systematiken i 13 kap. 14 § utsökningsbalken beaktas. I bestämmelsen behandlas främst fall där exekutionstiteln eller utmättningsbeslutet ännu inte har vunnit laga kraft, eller där det råder tvist rörande äganderätten till utmättningsobjektet eller fördelningen mellan flera borgenärer. Ett typiskt fall enligt punkten 3 är alltså när en tredje man som hävdar äganderätt till utmättningsobjektet har förelagts enligt 4 kap. 20 § att väcka talan mot utsökningssökanden och gäldenären. Enligt förarbetena (a. prop. s. 701) är en talan som förs utan föreläggande att hänföra under 14 § punkt 6 (nu punkt 5). Det handlar då om en talan som rör bättre rätt till utmättningsobjektet. Men även tvister som rör utmättningsfordringen kan falla under någon av punkterna 1 eller 3. Ett exempel kan vara att exekutionstiteln inte har vunnit laga kraft för att gäldenären som svarande har överklagat tingsrättsdomen med invändningen att käranden inte är rätt borgenär. Ett annat exempel kan vara att tredje man överklagat utmättningsbeslutet under påstående att han och inte utmättningsökanden är rätt innehavare av utmättningsfordringen. Systematiken talar alltså snarast för att punkten 5 ska tillämpas i tvister om bättre rätt till utmättningsfordringen.

16. En nackdel med en sådan tillämpning är att Kronofogdemyndigheten i vissa situationer inte har maktmedel att genom taleföreläggande få fram ett avgörande av den tvist som utgör hinder mot utbetalning. Uppkomsten av sådana fall förutsågs emellertid redan vid utsökningsbalkens tillkomst. I den bestämmelse som nu finns i 13 kap. 7 § behandlas fallen där en borgenärs fordran eller förmånsrätt är tvistig. Kronofogdemyndigheten kan då förelägga borgenären att väcka talan mot annan sakägare, och en tvist av det slaget torde täckas av punkten 5 i 14 §. Däremot framgår av förarbetena att i fall där det är ovisst vem som är rätt innehavare av en utsökningsfordran kan sådant föreläggande inte ges (SOU 1973:22 s. 394). Lagstiftaren får antas ha utgått från att det i sådana situationer ligger i åtminstone en parts intresse att få fram ett avgörande och alltså att en sådan tvist inte kommer att vara ett evigt hinder mot utbetalning.

17. Slutsatsen beträffande innebörden av 13 kap. 14 § 5 utsökningsbalken måste bli att en tvist mellan två parter om vem som är rätt innehavare av en utmätningsfordran är en sådan tvist som medför hinder mot utbetalning om inte säkerhet ställs.

18. Mot denna bakgrund är Kontel skyldigt att ställa säkerhet på det sätt som hovrätten funnit.

Överröstade i denna del är vi ense med majoriteten i frågan om rättegångskostnader.

TILLÄGG

Justitierådet Stefan Lindskog tillägger för egen del.

1. I ärendet tar Högsta domstolen ställning till endast huruvida 13 kap. 14 § 5 utsökningsbalken är tillämplig vid konkurrerande anspråk på influtna medel som en följd av konkurrerande anspråk på utsökningsfordringen. Frågan ifall bestämmelsen i 3 kap. 21 § andra stycket då på invändning av utmätningsgäldenären kan tillämpas lämnas öppen (se p. 20 i avgörandet). Inte heller ställs frågan, hur Kronofogdemyndigheten bör hantera den situationen att en tredje man i utmätningsärendet gör gällande bättre rätt än utmätningsökanden till utsökningsfordringen, på sin spets i målet, eftersom påståendet om bättre rätt (i form av ett återvinningsanspråk) kommer från utmätningsgäldenären. Mitt ställningstagande i den fråga som Högsta domstolen avgjort har dock innefattat överväganden även rörande dessa frågor, och jag har funnit anledning att kortfattat redogöra för de slutsatser jag då har dragit.
2. I förarbetena till utsökningsbalken uttalas det i anslutning till bestämmelsen i 13 kap. 7 § utsökningsbalken, som gäller fördelning av influtna medel, att viss tvekan kan råda beträffande hur Kronofogdemyndigheten bör handla, när det är ostridigt att en fordring föreligger men ovisst vem som är rätt innehavare av den. Det sägs att den utdelning som belöper på fordringen inte kan betalas ut förrän frågan har blivit avgjord. I stället anges två andra möjligheter. Den ena är att Kronofogdemyndigheten

verkställer deponering enligt lagen (1927:56) om gälds betalning genom penningars nedsättande i allmänt förvar (numera lagen [1927:56] om nedsättning av pengar hos myndighet). Den andra och förordade möjligheten är att myndigheten behåller beloppet tills frågan har avgjorts. (Se SOU 1973:22 s. 394; jfr s. 382 f. där det framhålls att Kronofogdemyndigheten inte ska avgöra en tvist om vem som har rätt till utsökningsfordringen.)

3. Att utmätning sker för en domfäst eller på annan grund exigibel fordring innebär emellertid inte att fordringen är att anse som infriad i en utsträckning svarande mot de medel som utmätningen kan ha resulterat i (jfr NJA 2013 s. 1084 i fråga om ränta vid betalning till Kronofogdemyndigheten). Först när de influtna medlen har betalats ut till utmätningssökanden är skulden – under förutsättning att medlen förslår till full betalning och att utmätningssökanden är betalningsberättigad enligt utsökningsfordringen – att anse som i alla avseenden reglerad (jfr min bok *Betalning*, 2014, 17.4.2.2). Det innebär att om Kronofogdemyndigheten håller inne influtna medel på den grunden att en tredje man gör gällande bättre rätt till utsökningsfordringen, så kan det föranleda dröjsmålpåföljder för utmätningsgäldenären.

4. Vid deponering enligt nedsättningslagen förhåller det sig annorlunda. Då ställs utmätningsgäldenären som om han hade infriat sin skuld, oavsett vem av pretendenterna som är betalningsberättigad. Av det skälet bör – trots förarbetsuttalandet – ett konkurrerande anspråk på utmätningssfordringen som är av sådant slag att det inte kan lämnas utan avseende i utmätningssärendet föranleda nedsättning och inte innehållande av influtna medel, om inte utmätningsgäldenären har gått med på att Kronofogdemyndigheten behåller beloppet tills frågan har avgjorts och myndigheten finner att det är en lämpligare ordning än nedsättning. Ett ytterligare skäl för nedsättning framför innehållande är att Kronofogdemyndigheten med det kan avsluta ärendet.

5. Med utmätningssökandens samtycke bör dock medlen kunna betalas ut till utmätningssökanden trots det konkurrerande anspråket. Visserligen är utmätningssökanden avskuren rådigheten över de utmätta medlen, men det gäller i förhållande till utmätningssökanden och bör inte hindra att utmätningssökanden, när det gäller ansvar mot den konkurrerande pretendenten, på egen risk får anvisa utmätningssökanden som rätt betalningsmottagare (eftersom den konkurrerande pretendentens anspråk riktar sig mot utsökningsfordringen och inte – annat än indirekt – utmätningssökanden eller vad som har trätt i dess ställe, så torde han inte vara att anse som sakägare enligt 13 kap. 19 § utsökningsbalken). Den konkurrerande pretendenten får i den situationen söka säkerställa sin rätt enligt reglerna om provisoriskt rättsskydd i 15 kap. rättegångsbalken. Det sagda är i linje med att om utmätningssökanden betalar till utmätningssökanden, så torde den konkurrerande pretendenten inte ha något befogat anspråk på de influtna medlen utan ska dessa utbetalas till utmätningssökanden.

6. Frågan är då vad som krävs för att ett konkurrerande anspråk på utsökningsfordringen som görs gällande i utmätningssökandet ska beaktas i detta. Det i punkten 2 nämnda förarbetsuttalandet att utbetalning inte kan ske förrän frågan har blivit avgjord synes vara alltför långtgående. Varje påstående om bättre rätt till utsökningsfordringen bör inte få till följd att utsökningsförfarandet stannar upp. Utgångspunkten är trots allt att utmätningssökanden har en exekutionstitel och att hans rätt enligt denna har prövats enligt bestämmelserna i 2 kap. utsökningsbalken. Samtidigt gäller att Kronofogdemyndigheten inte ska ta ställning till tvisten mellan utmätningssökanden och den konkurrerande pretendenten. Inte heller torde något egentligt prövningsföreläggande kunna meddelas (se p. 6 i avgörandet). För att undvika en oklar situation som kan dra ut på tiden, bör likväl enligt min mening Kronofogdemyndigheten hos den konkurrerande pretendenten efterhöra, om han avser att väcka talan om bättre rätt till utsökningsfordringen mot utmätningssökanden. I regel bör därefter utbetalning till utmätningssökanden kunna ske, om inte den

konkurrerande pretendenten vidtar någon åtgärd för att hävda den rätt som utmätningsgäldenären påstår att han har. Väcker däremot den konkurrerande pretendenten talan mot utmätningssökanden så bör nedsättning ske, försåvida inte utmätningsgäldenären har gått med på antingen att medlen betalas till utmätningssökanden (se p. 5) eller att medlen innehålls och det då också är en lämpligare ordning än nedsättning (se p. 4).

7. Beträffande den i detta ärende aktuella situationen att endast utmätningsgäldenären invänder att utmätningssökandens rätt enligt utsökningsfordringen har övergått på någon annan – dvs. att ingen konkurrerande pretendent på utsökningsfordringen uppträder i utmätningssärendet – bör efter mitt förmenande grunderna för 3 kap. 21 § andra stycket utsökningsbalken kunna föranleda att utmätningsgäldenären med framgång kan göra gällande verkställighetshinder. Men i ljuset av att utmätningssökanden – för att situationen ska kunna uppstå – förutsätts i allt fall ha varit borgenär till utsökningsfordringen, så bör en invändning från utmätningsgäldenären om att han inte längre är det i regel kunna lämnas utan avseende, om inte den som utmätningsgäldenären utpekar som rätt betalningsmottagare själv gör gällande rätt till utsökningsfordringen. Sker det, så blir situationen den som har diskuterats i det föregående.

8. I förevarande fall har en återvinningstalan rörande utsökningsfordringen väckts mot utmätningssökanden. Det föranleder frågan om ett sådant anspråk är att likställas med ett anspråk på bättre rätt, när ett anspråk av det slaget skulle ha förhindrat att influtna medel utbetalades till utmätningssökanden. Hur det förhåller sig med detta hänger samman med hur man rättssystematiskt bör se på en återgång som föranleds av att en överlåtelsesdisposition återvinns.

9. Återvinning av ett avtal om en fordringsöverlåtelse innebär en korrigerande avtalets verkningar på så sätt att konkursboet i förhållande till gäldenärens medkontrahent ställs som om något avtal aldrig hade ingåtts. Rättsförhållandet mellan gäldenären och medkontrahenten berörs däremot inte. Se bl.a.

rättsfallet ”Tupperware” NJA 2010 s. 734 p. 12. Boets rätt till sådan egendom som ska återbäras på grund av återvinning följer således inte av ogiltighet i förhållandet mellan konkursgäldenären och hans avtalspart, utan i stället är det fråga om en på lag grundad rätt av närmast utomobligatorisk karaktär (se p. 13 i det nämnda rättsfallet).

10. Enligt 4 kap. 1 § konkurslagen sker återvinning efter att boet har begärt det. Bestämmelser om hur återvinning påkallas finns i 19 § samma kapitel. Som utgångspunkt gäller att återvinningens rättsverkningar inträder i och med att återvinning påkallas i enlighet med den bestämmelsen, förutsatt att återvinningen också kommer till genomförande genom ett rättsligt avgörande (jfr 15 § första stycket; angående när ett betalningsanspråk på grund av återvinning ska anses ha uppkommit i kvittningshänseende, se främst ”Franslast” NJA 2001 s. 805). Vid förlikning av en återvinningstvist gäller vad som har avtalats.

11. Med det anförda är mest förenligt att fordringsgäldenären med befriande verkan kan betala till fordringsförvärvaren fram tills återvinning har påkallats. Beträffande vad som gäller därefter märks bestämmelsen i 4 kap. 14 § första stycket konkurslagen, där det föreskrivs att vid återvinning ska den egendom som gäldenären har utgett återbäras till konkursboet. Med utgångspunkt i att återvinningens rättsverkningar inträder när återvinning påkallas bör detta innebära att boet från den tidpunkten ska anses ha bättre rätt än återvinningssvaranden till egendomen i fråga. Det gäller även om boet i princip skulle vara att ställa som en förvärvare, och alltså boets rätt inte skulle vara av sakrättslig natur (jfr ”Embozia” NJA 2011 s. 755).

12. Av det anförda följer att i en situation som den förevarande bör en förd återvinningstalan vara att likställa med en talan om bättre rätt till utsökningsfordringen. Det gäller även tillämpningen av nedsättningslagen.